

7.1 – דמיון ומציאות

- א. חידושי הריטב"א.
- ב. מהרש"א.
- ג. אמת ליעקב, עמ' 63.
- ד. בן יהירע.
- ה. ליקוטי מוהר"ן ב.
- ו. דעת חכמה ומוסר, ח"ב עמ' ר.
- ז. מאמרי הראייה, ח"ב עמ' 432
- ח. ימי זכרון, עמ' 166

וראה עוד:

חידושי אגדות, מהר"ל, ח"ג עמ' צב, ההבדל בין חיים ליבשה.
 יד יוסף על "עין יעקב", עירוב מן בשאיינו מינו.
 משך חכמה, ויקרא בו, מה.
 עוללות אפרים, ח"ב, עמ' תרגג, זהירות מרשעים.

1א. חזותי דרייטב"א עובדא דההוא כורא וכו'. המשל כי ראו שיבאו ימים לישראל שיהיו בגלות בשלהו, וב[ז]ו צrix לשמור תורה יותר כי הרוח קל מהרה עובר.

1ב. מהרט"א

חוין ההוא כורא דיתבה היה חلتא אגביה וקדחא בר. בס' לפט קרוב לנין דלעיל וככד מילוט כי ימי גלות דומין להולן ספינה נמלות יש גנות ולו נולן מפינה המטולפת מס' סהיל נולן צפה ורמחוי סמיה מלולין רוק מקليس ווילר חזק כסוך כוועל כי כוועל מול דניש חדר כי פיו לימי סגימות שעמו ולחומי למות התחמא למש יAREN לימי סגולה ודמיות נמלות מדי זנמו יטרול גלוחה לאגדי וקדח ור' ר' ל' לדמת נו סהו מולן סהו סמוך גלוחם יAREN גבוי וע' זהה סמך דיכטת ווילר גנות ומלקען וולפין כי' סנתערט יטרול אין הגוט כללו רק גלחת וטהו מעתדו כל מהותות וכד מס נטה לחפקן כי ימי יAREN סהו נג' חדר לחפקן מהמה טהו עד סנתערט מ"ז יטרול כליה בס' מהמו אין וקרלו סופרי סמלן מהדס הרכזן וגוי ולו דמקרא ספימול כי' סחוט לשוב ספיטחו ולגנות ולטוג נמאנת סלימה כמו ספטו מדרם וסיעתו הו טפעין פ"ז לו מס גלחת וק"ל:

1ג. בן יהודע

שם הו קאולין בספרינטה. פירוש הולכים בלימוד הסוד הנסתור כדפרשנו לעיל.חוין ההוא כורא וזה היצר הרע הנמשך מנו פלוני, ואיתא בתיקונים על פ██וק ניונה כי אין ימן ה' דג גדול לבלווע את יונה, דג דא פלוני ע"ש, דיתבה חلتא אגביה' חلتא, וה החומר המכונה בשם חול, סברין יבשתה היא, החומר דומה למים שבנהר שנעשה שלג בחורף, בא אדם טפש חשב שוו קרע רבסה, ובנה עלייה בית גדול, וכשיצא החורף נמהה השלג וחור למים, וטבחו הוא והביה אשר בנה במים, כן האדם חושב קניין בחניינים, וסוח בהבל ילק ואבדו בנינייו ובקניינו וירדו לטמיון בר מין, וזה שארם סברין החול שהוא החומר וקניין עולם הזה יבשתה, כלומר דבר קיים בקרע ויבשה שהבנייה עלייה הווא קיים, لكن סלקין ואפין ובשלין אגביה, שעשינו כמה בניינים והמצאות בחומר וקניין עולם הזה, וכד חם גביה, פירוש כאשר עוסקו בתורה הנקראת אש, שהיא סורתה עצות היצר הרע ובניניין, ומורה לאדם דרך הטובה, ומדעתת לו הדרך להשיר והנכון, ושיעוב הבלי עולם הזה, נהפרק היצר מרע לטוב, כמו שאמרו בראתך יוצר הרע בראתך לו תורה תבלין, וכן ארז'יל ומצתת את לבבו נאמן לפניך, ונחמה ט' ח' לבו לא נאמר אלא לבבו, את יוצר הרע עשו יוצר הטוב שנחפרק מרע לטוב, ואע'ג דעתה בכח התורה, הנה העוז בא לנו מכח היראה, שאם לא היה לנו יראת ה' עם עסך תורה, היו טוביים במים הודונים, ולהז אמר אי לאו דזהה מקרבה ספרינטה, הרומות לאור השכינה, שמננה נמשכת היראת שמיים לנו, ההא טבעינן:

1ג. אמר ליעקב

שם אמר ר' נא נר נר חנוך זמוך מדר' כס' הולין כספינמל ומיין פ' כוועל דיתנהו לה חלמה חנוך וקדח מגמץ טלי' סכדרין ינדס סו ומלקען וולפין וכסדרין וכל' ח' נביה לחפקן וו' לזו דסוי מקרבען ספינמל כי' טבעין. ונרכס לפטס סכל'ה ברוש'ק סייס' קולדס ניומ' מכך סינכ'ה סיקראל סחתת ממקלטו על סאל' חומוט וכלהמות מוכנים על כס' כוועל וזה סאל' דיתנהו חלמה חלמה כס' מלון חולס וכיינו סקוטס כוומו זו וקרח מגמץ טליס וכלהמ' הו' מלפון קכטן קכט'ה וקספלוט כמוצ'ר צערוך מלון קלוף כלמ'ין רה'סו כלוא' קנדלו' קכט'ה על הומה. סכדרין ינדס' כלומר חחצטו סכבר יכ'ו מקומס, וסלקון וולפין וכסדרין, כיינו סללה סיקראל לאג'יס' תלמס עריכ' ולםס' טלי'ן, וכדר חס' נביה לחפקן. כלומ' נכפ'ן ונטחקו מל'ס. או' לזו דסוי מקר'ב' ספינמל כי' טבעין. כלומר סדרל זס'יס' קרוב' גלוחה' מהמת' כנחרפק ונתנכו' מהו' על יטרול ווילו' ג' ס' קרי'ת גנול'ה כי' טבעין:

זה. ליקוטי מוחרין

תלטת אגבה - הבני התפללה, שענו מהפליים על זה שכוב כל פה עיר אלינו ותבא לה - היט וביאו את כספינו אל משה, כי אין לך לא קcia ואלקשר את הקפלה להצדיק שבהורן; ובכדי עלה אנטא - הבני העשוהו הקאים עם התפללה, בחינת בחולות אמריך רעומיתך וכו', כי מנטשותה הן גברון עשבין, כמו שבחוב (ח'קאל ר' ר' רבבה עצמה העלה נתקה, וסבירין ובשתא הוא - היט שבחות אינו פה, אלא סלרכינו ואנטין ובשלין) - הבני כל התפלויות סלקינו ועלין, וכל מה שמנין בתפללה, נבנה השכינה בייתך מבניה איז עצמה לוג, וזה אנטון ובשלין - כי אפה וכשול הם הבנה לאכלה, לבחינת הווג, כמו שבחוב (ואשא לה) כי אם הילם אשר הוא אכל, בשששים קומה של כל השכינה, היט עלייך וב התפלות, יבקרו רחמי, ויתהפר מדרת הרין למורת קהדים.

זה בד חס - היט באשר יקרו רחמי, נבנה אהתפקיד - הבני שמקפיד מרת תריין לסתה קהדים. ואיל אהי טברין לסתינה - הבני יטני לאנני אעשה ואית (יעדה זון) בראייה בפירוש (יעדה זון): כי הקדרני ואשלם לו, כי אשה לי מיווה קדם שתחתי לו בית וכוכב. נסצא, שבל מעצים ווכם שלט וכל התפלות, הכל מהו, ואין ראוי לחשב לקל שקר אל שום דבר, ואירועי שנאה שעלייך תפלהנו ותווננו היה תאלת אפרילפיין ארכין אנחנו להקרוי, שבתקדו גיאל אותה וזה או לא טברכת סנטה - היה בחינת חסר, כמו שאקרו תקמינו ויל הספני רבן חסדים, אי לא חקרו טבעין חס ושלום בחלות:

בבא בפרק עז ע"ב אמר רבה בר בר חנניה: ומנא תרא דהה קאולין בסתינה, ותניינן בקרוש שבחוב (וילא לא הפטרת פנדז) שהוא בחינות רמפים, ונינה ערף אנטא עלייה. סברינו יבשתא אגבה, וברקה שבחוב עלה שפניה עיר אלינו, ושיטור איה פגוי, כמו שבחוב (וילא פגה אלין) ומכמו שבחוב (וילא): אארה פגוי, וכשאנו דואים ואיך הנלוות, ובכל يوم אונחינו לסתינה היה טבעין: רשותם בע"ס, שטועם חס ושלום בילדם, שביל התפלות הם ותמאן חלטא אגבה. שההו חול גאנין על פגוי וגדה. צחים על מודקים שבכל דור ודור הם מעלים אוקם ומקומים אוקם. כמו שבחוב: זיקם משה אה דפשין, ומעלין בל שיאו ושייא לדוכתה, ובזונין קופקה של השכינה מעת מעת, עד שישלם שער קופקה, או בוא פשית, דיא משה, וישלים אותה זיקם אותה בשלמות.

זה פרוש חוינא להאי בורא - הוא בחינת צדק הרבה, בקשרו מג, הוא בחינת משה פשוט; ריתיב לה

11. דעתות חכמה ומוסר

ברם אחת עליינו לידע, כי המצויות הללו של העדר וחסרון היא כ"כ גודלה ורחבה, עד שתיכן שיבנה אדם בניינים גדולים וחזקים ברוחניות, והכל עדין עומד על העדר וחסרון, סוד הדבר מגע כ"כ. עד שאדה"ר במצבו הגדל, שלא הי' שם רק בחינת חלות, גם הוא הי' לו כבר שייכות עם המצויות של העדר וחסרון, כי זהו הסוד של "זה לעומת זה".

הבחינה בזו הוא, לציור, מהמעשה דרביה בר בר חננא שהביאו חז"ל בפ' המוכר את הספינה (ע"ג), שהלכו בספינה, וסבירו על דג שהוא ישבה וירדו עליין ואפו ובלתי, לאחר זמן כשנתהם הדג, התחיל הדג להתפקיד, וראו שהוא דג עדין הוא סוד הדבר. אפשר לאדם לבנות בניינים גדולים וחזקים, אבל אם רק יוכל להתנדנד ממקוםו אותו הוא שאין זו מציאות האמיתית, וכי זה עוד מהמצויות של העדר, שהיא המונחת תחת שניים, תחת ביטול, מבללה נדנה, יכולת לנו ממקומות שהדברים והענינים הם באופן קיימות כזאת שאינם זרים ממקומות בשום מעב, כשהם אינם מתנדנים לעולם, וזה הסימן של מציאות האמיתית. ש מ צ י א ו ת א י נ ה מ ז נ ח ת

ת ח ת ש ב ז י י .מ.

15. מאמרי דראוי"ה

הנה במאמר ראשון גבי 'ההוא גלא' דמבע לספרינט' בארתוי עניין הטענת הספינה, שהוא הביטול מצוות מעשיות, להיות נתבע רק בשכל ועיוון בלבד, וזהו ראשית חטא. אמן אי' במקדרש מלך (ח' א' קעט). דיש נסמות גדולות העוסקות הרבה בעיון בראשי' וחבריו שהם פטורים מהמצוות. כדאמריו בפ' ק דשבת (יא, א) 'אבל כגון אנו מפסיקים לק"ש ולתפילה' למדנו מזה שאפשר שייה אדם גדול שאין למדוד מדרגו ומדרכיו. והנה מודמן לפעמים שאדם אחד רואה דרכיו של האדם הגדל כשמנתהג בענייני הגשמיות ומשוטט במחשבתו בעניינים גבוהים, ועשה הכל לשם דברים, וכל ימיו עוסק רק בעשית נחת רוח לווצרו. עד שנמצא בח' שכלי ימיו קדושת שבת. ומותר לו להנות מעוה"ז בעניין 'הרוצה לנסק' אין ע"ג מזבח ימלא גורונם של ת"ח יין' (יומא עא, א). אך צריך לדעת כי הוא משוטט במחשבה אחת מתחתי מדרגות ענייני החומר ומדבק מחשבתו בהשיות, ואין דבר חוץ בפניו. מה שאין כן שאר בניי' אדם כשיהנו מעוה"ז יחלכלכו בענייני החומר ולא יוכל לעלות. ועיי' בלקות להגרש' (ויקרא יח יט) דברים קרובים בעניין זה של מעלה קדושים כאלה, ומדמה אותם לדגמים המשוטטים שלא בהדרגה, ועיי' בפ' משפטים בסבא. וזהו הכוורת אין למדוד ממנו מדרכו כשהם ניכרים לעין כל שהילכו בקדושה ועכודה גדולה שאיאפשר להדרמות לו, רק לפעים ע"י שצדיק למדוד עם תלמידיו הוא משפיל מדרגו מעט, ונראה בו ענייני עוה"ז וחומריות. ועיי' בא אדם שלא כמעלתו להתקנה כדרכיו, לתקן עצמו ע"פ מנהגו, אבל הוא נופל בענייני עוה"ז. וגם כשהוא יהיה זריין במצוות מעשיות, ואין כחויפה לאחיז בחכמה, הוא מסוכן לאבד את קדושתו. שכן צריך להזרר למדרגתו ולעבור בעבודת הגוף בתורה הנגלית וכ"ע תורה כפי מעלתו ולהזררו במצוות ע"פ מעב גופו. אמר דזימנא חדא הוא אוזلينו בספרינט, לעיין בענייני החכמה בהלבשת החומר כמש"כ כמה פעמים. וחזינו הוא כוואר היינו אדם קדוש וגדול בענקים בראשי' וחבריו. דיתבתא ליה חلتא אגביה, כי יש בח' פנים ואחרויים. ואחרויים הם עניין בח' השפה הנוצר להשלמת זולתו, וראה מצד בח' אחריו קצת ענייני חומריות בהנגתו, אבל באמת מחשבתו הייתה היתה בעניינים גבוהים לתקן בעבודת הקודש כפי עניין החכמה הנוצר סברין דיבשתא הוא, ועשה הדברים פשוטים. ועשינו גם אנו כמעשי וסלקין, עליינו במעלה לפי מחשבינו ואפינו ובשלין אגביה, עסקנו בענייני החומר, ולא עסקנו כ"כ במצוות המעשיות כמוهو שעקר עניינו בתורה וחכמה. אבל כד חס גביה, ונחעוררה אשთא דגרמי בו מקדושה העליונה שבלבבו, אתהפיק תיקף לאיש אחר, שזהו מדרת של קדושי עליון הללו, שאינם צריכים לשום הדרגה. כי כל מעשיהם בדרכות קדושת השית'. או ראיינו שאין אנו יכולים ללכת ע"פ הנגתו שגביה מאתנו, ואבדנו דרך. ואי לאו דהוה מיקרבא ספרינט, כי לא הרחקנו לכת להסיח דעתנו מענייני פשוטי התורה ומעשי המצוות בזריזות ועכודה. שעמדה לנו להיות למגן בעדנו משפט' מים. והוא טבעינו בתוך ים המים. כי הקדושים העליונים הם נמשלים לדגים שבאים שאין צריכים כלים לשוט, ע"כ הם משוטטים ע"י חכמתם וקדושתם גם אם ממעטם במעשים ע"י שקידתם בתורה ועיוון שכלי בראשי' וחבריו. אבל כגון אנו צריכים להשלים עצמנו בכל הגוף ועכודתו, שהם לנו כספינה לעבור ארחות ים. וזה שעמדה לנו שלא הרחקנו הרבה.

וזה. ימי זכרון

"האובדים" שביהדות על גבו של לוייתן

כאשר אני מתבונן ב"אובדים" המצוים ברבותיהם בין יהודיו ארצות הברית, הריני נזכר במעשה שמספר רבה בר בר חנא, האמורא הנודע, בבנה בתרא עג ע"ב:

"זמןא חדא הוא קא אזלין בספינטא (פעם אחת היוינו מפליגים בספינה)

ספינה בלב ים, אפילו תהא נוחה, משוכלתת ומצויה כעין מלון מותירות כמו שתיהה, הרי המפליגים בה מותיעפים וושאפים להגיע ליבשה. כל שכן ששאפו וציפו לכך אלו שהפליגו בספינטו של רב בר בר חנא, שבودאי לא הצעינה בנוחות ובמורתה. היהת זו כנראה סירה קטנה, שכל גל סוער וכל רוח שאינה מצויה עלולים היו להטביעה — ولكن:

וחזינו ההוא כוואר דיתבא ליה חلتא אגביה וקדח אגמא עליולה — סברין יבשתה היא וסלקין ואפיקו ובשלין אגביה (וכשראינו אותו לוייתן שנערם חול על גבו וגדלים עליו עשבים וקנים — סבורים היוינו שעוו יבשה. עליו אפיקו ובישלנו על גבו) —

וטעינו באותה טעות מרה שטועים בה "האובדים" בכל הזמנים: הם סבורין שכבר הגיעו ליבשת מבטחים ובא הקץ לסלבים, תלאותיהם ונזודיהם, שסוף סוף אפשר להם לצאת מהסירה הקטנה ולעלות לחוף מבטחים ולמקום מנוחה איתין. הנה ירואה האדמה ויפה הנני מסביב והתנאים הם טובים ומבטיחים. היהודים, שמטבעם הם בעלי מרכז ואנשי יוזמה, מודרים להacho ולהתיישב ב"יבשתה", העשות בה חיל ולפנות אל כל המקצועות והעסקים ולפתחם — כאילו הם בעלי ה"יבשתה".

וכד חם גביה — אההף. ואי לאו דהוה מקרבא ספינטא — הוא טبعינו (וכשחם גבו של הלוותין — נתהף, ואלמלא היהת הספינה קרובה — היוינו טובעיםabis).

למזהם של היהודים ל"יבשתה" רבה בר ברכ בר חנא וחבריו לא נטשו את סיוריהם הקטנה וכן יכולו לחזור אליה וכך ניצלו מטביעה. רבים מן ה"אובדים" שלנו נטשו לחלוותין — בלתיותם לשכוח את עברם ואת מכורותם — את ספינת ישראל סبا מיד עם עלייתם ל"יבשתה". ממילא, כשמתהף הלויתן, אין להם להיכן לחזור. כך היה המצב באשור, בספרד, בגרמניה ובשאר התפוצות, כאשר קרה והתהפהה ה"יבשתה" שעלה ניצב האובד הזקוף והעשיר.